

АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС, ФІНАНСОВЕ ПРАВО, ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО

УДК 351.853

Л. О. ЄМЕЦЬ,*кандидат юридичних наук, народний депутат України*

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНСТИТУТІВ ГРОМАДСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

Досліджено нормативно-правову основу участі інститутів громадянського суспільства у сфері забезпечення екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища. Проаналізовано основні форми участі природоохоронних громадських організацій та окремих громадян у реалізації державної політики у сфері забезпечення екологічної безпеки держави.

Ключові слова: екологічна безпека, охорона навколишнього природного середовища, громадське суспільство, об'єднання громадян.

Yemets, L.O. (2017), "The role and place of civil society institutions in the sphere of ensuring the country's environmental security" ["Rol ta mistse instytutiv hromadskoho suspilstva u sferi zabezpechennia ekolohichnoi bezpeky derzhavy"], *Pravo i Bezpeka*, No. 2, pp. 23–29.

Постановка проблеми. Відповідно до Основного Закону громадяни України мають право на свободу об'єднання у громадські організації для здійснення та захисту своїх прав і свобод та задоволення політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Крім того, громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами [1]. Стосовно сфери забезпечення екологічної безпеки держави це означає, що громадяни як індивідуально, так і колективно мають право брати участь в управлінні державними справами у сфері екологічної безпеки, а також задовольняти власні потреби у сфері екології та захищати екологічні права будь-яким не забороненим законом способом.

Сучасний розвиток громадянського суспільства й активізація громадських рухів у всіх сферах суспільного життя вимагають переосмислення багатьох форм і методів участі громадян в управлінні державними справами. Не є виключенням і сфера екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища, тому ця публікація набуває відповідної актуальності.

Стан дослідження. Дослідженню ролі інститутів громадянського суспільства в галузі забезпечення екологічної безпеки були присвячені праці У. В. Антонюк, Р. Ш. Іванкова, Є. Г. Карташова, М. І. Келемен, В. В. Наместник, О. Д. Настечка [2–8] та ін. Ухвалення нових нормативних документів з питань стратегічного розвитку України, які в тому числі

вимагають підвищення активності громадян та їх об'єднань у суспільно-культурному житті країни, змушує нас узагальнити сучасні форми і методи участі громадян у забезпеченні екологічної безпеки країни.

Метою статті є аналіз основних видів і форм участі інститутів громадянського суспільства у сфері забезпечення екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» екологічні права громадян забезпечуються участю громадських організацій і громадян у діяльності щодо охорони навколишнього природного середовища, а також здійсненням державного та громадського контролю за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища [9]. Інші форми участі громадськості, в тому числі щодо прийняття управлінських рішень у сфері охорони навколишнього природного середовища та забезпечення екологічної безпеки, закріплені в міжнародних нормативних актах, ратифікованих Україною. Так, Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище визначає, що кожна країна забезпечує початкові, своєчасні й ефективні можливості участі громадськості у стратегічній екологічній оцінці планів і програм. Вона, користуючись електронними або іншими відповідними засобами інформації, забезпечує своєчасне доведення

до відома громадськості проекту плану чи програми й екологічної доповіді. Для цього забезпечується виявлення кола зацікавленої громадськості та можливість для неї висловити в обґрунтовані строки свою думку стосовно проекту плану чи програми й екологічної доповіді [10].

Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті закріплює, що країнами-учасницями забезпечується отримання громадськістю у відповідних районах інформації та можливості для надання зауважень або заперечень до запланованої діяльності, доведення цих зауважень або заперечень до відома компетентного державного органу. Забезпечується також можливість для громадськості брати участь у відповідних процедурах оцінки впливу запланованої діяльності на навколишнє середовище [11].

Орхуська Конвенція містить норми, що у випадках, які становлять безпосередню загрозу для здоров'я людини або навколишнього середовища, які виникають у результаті людської діяльності або є наслідком природних явищ, вся інформація, що могла б дати можливість громадськості вжити заходів щодо відвернення або зменшення шкоди, яка може стати наслідком такої загрози та яка є в розпорядженні державного органу, має негайно поширюватися серед членів громадськості, яких потенційно торкається загроза. Кожна зі Сторін передбачає відповідні практичні положення щодо участі громадськості на принципах прозорості та справедливості в процесі підготовки планів і програм, пов'язаних із навколишнім середовищем, надаючи громадськості необхідну інформацію. Кожна країна прагне забезпечити громадськістю можливостями для її участі в розробці екологічної політики [12].

Отже, коли ми говоримо про участь інститутів громадського суспільства в заходах щодо забезпечення екологічної безпеки, то маємо сказати, що громадяни реалізують відповідні права та впливають на державну політику в цій сфері як індивідуально, так і колективно.

Участь колективних суб'єктів закріплена в законі України «Про громадські об'єднання». Громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод, задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів. Органи державної влади, органи місцевого самоврядування можуть залучати громадські об'єднання до про-

цесу формування та реалізації державної політики, вирішення питань місцевого значення, зокрема шляхом проведення консультацій із громадськими об'єднаннями щодо важливих питань державного і суспільного життя, розроблення відповідних проектів нормативно-правових актів, утворення консультативних, дорадчих та інших допоміжних органів при органах державної влади, органах влади Автономної Республіки Крим, органах місцевого самоврядування, в роботі яких беруть участь представники громадських об'єднань [13].

На виконання зазначених положень Кабінетом Міністрів України було ухвалено спеціальну постанову, згідно з якою громадські об'єднання, інші інститути громадянського суспільства можуть ініціювати проведення консультацій із громадськістю шляхом подання відповідних пропозицій громадській раді або безпосередньо органу виконавчої влади. Консультації з громадськістю проводяться з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави, реалізації та захисту прав і свобод громадян, задоволення їх політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів. Результати проведення консультацій із громадськістю враховуються органом виконавчої влади під час прийняття остаточного рішення або в подальшій його роботі. Консультації з громадськістю проводяться у формі публічного громадського обговорення, електронних консультацій (безпосередні форми) та вивчення громадської думки (опосередкована форма). Цікавим є те, що в обов'язковому порядку проводяться консультації з громадськістю у формі публічного громадського обговорення та/або електронних консультацій щодо проектів нормативно-правових актів, які стосуються конституційних прав, свобод та обов'язків, життєвих інтересів громадян, у тому числі тих, що впливають на стан навколишнього природного середовища [14].

Отже, розглянемо деякі напрями участі громадян та їх об'єднань у реалізації державної політики у сфері екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища.

По-перше, слід згадати діяльність громадських природоохоронних організацій. Громадські організації можуть брати участь в управлінні галуззю охорони навколишнього природного середовища й у сфері екологічної безпеки, якщо така діяльність передбачена їх статутами, зареєстрованими відповідно до законодавства України. Громадські природоохоронні організації мають право:

– брати участь у розробці планів, програм, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, розробляти та пропагувати свої екологічні програми;

– утворювати громадські фонди охорони природи;

– за погодженням із місцевими радами за рахунок власних коштів і добровільної трудової участі членів громадських організацій виконувати роботи з охорони та відтворення природних ресурсів, збереження і поліпшення стану навколишнього природного середовища;

– брати участь у проведенні центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, перевірок раціонального використання, відтворення й охорони природних ресурсів, виконання підприємствами, установами та організаціями природоохоронних планів і заходів;

– проводити громадську екологічну експертизу, обнародувати її результати та передавати їх органам, уповноваженим ухвалювати рішення;

– виступати з ініціативою проведення всеукраїнського та місцевих референдумів з питань, пов'язаних з охороною навколишнього природного середовища, використанням природних ресурсів і забезпеченням екологічної безпеки;

– подавати до суду позови про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища, в тому числі здоров'ю громадян і майну громадських організацій;

– брати участь у підготовці проектів нормативно-правових актів з екологічних питань [9].

Згідно зі ст. 11 Водного кодексу України громадяни та їх об'єднання, інші громадські формування мають право:

– брати участь у розгляді місцевими радами та державними органами питань, пов'язаних із використанням та охороною вод і відтворенням водних ресурсів;

– брати участь у проведенні центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, перевірок раціонального використання, відтворення й охорони природних ресурсів, перевірок виконання водокористувачами водоохоронних правил і заходів та вносити пропозиції з цих питань;

– проводити громадську екологічну експертизу, обнародувати її результати та передава-

ти їх органам, уповноваженим ухвалювати рішення щодо розміщення, проектування та будівництва нових і реконструкції діючих підприємств, споруд та інших об'єктів, пов'язаних із використанням вод, у порядку, що визначається законодавством;

– здійснювати громадський контроль за використанням та охороною вод та відтворенням водних ресурсів;

– одержувати у встановленому порядку інформацію про стан водних об'єктів, джерела забруднення та використання вод, про плани і заходи щодо використання й охорони вод та відтворення водних ресурсів;

– подавати до суду позови про відшкодування збитків, заподіяних державі і громадянам внаслідок забруднення, засмічення та вичерпання вод [15].

У сфері лісових відносин громадські організації мають право:

– брати участь в розробці планів, програм, пов'язаних з охороною, захистом, використанням і відтворенням лісів;

– вільного доступу до інформації про стан лісів і ведення господарства в них;

– брати участь у заходах міжнародних неурядових організацій з питань охорони та відтворення лісів;

– вносити пропозиції щодо розроблення нормативно-правових актів з питань ведення лісового господарства та внесення змін до них;

– оскаржувати в установленому законом порядку рішення про відмову чи несвоєчасне надання за запитом інформації про стан лісів або неправомірне відхилення запиту та його неповне задоволення [16].

Слід зазначити, що центральні та місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування під час розробки екологічних програм обов'язково повинні залучати громадськість до їх підготовки шляхом оприлюднення проектів екологічних програм для їх вивчення громадянами, підготовки громадськістю зауважень і пропозицій щодо запропонованих проектів, проведення публічних слухань стосовно екологічних програм [9].

По-друге, окремі громадяни можуть брати участь в охороні навколишнього природного середовища та забезпеченні екологічної безпеки як громадські інспектори, роботу яких організовують Державна екологічна інспекція України та її територіальні органи. Громадські інспектори з охорони довкілля мають право:

– спільно із працівниками органів Державної екологічної інспекції, інших державних

органів, які здійснюють контроль за охороною, раціональним використанням і відтворенням природних ресурсів, органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування брати участь у проведенні перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами вимог природоохоронного законодавства, норм екологічної безпеки охорони, раціонального використання та відтворення природних ресурсів;

- за направленням органу Державної екологічної інспекції проводити рейди та перевірки, складати акти перевірок;

- складати протоколи про адміністративні правопорушення у випадку виявлення порушень природоохоронного законодавства, подавати їх відповідному органу Державної екологічної інспекції для притягнення винних до відповідальності;

- доставляти осіб, які вчинили порушення природоохоронного законодавства, якщо особу порушника не може бути встановлено на місці порушення;

- перевіряти документи на право використання об'єктів тваринного світу, зупиняти транспортні (в тому числі плавучі) засоби та проводити огляд речей, транспортних (у тому числі плавучих) засобів, знарядь полювання та рибальства, добутої продукції й інших предметів;

- роз'яснювати громадянам вимоги природоохоронного законодавства та їх екологічні права;

- брати участь у проведенні громадської екологічної експертизи;

- одержувати в установленому порядку інформацію про стан навколишнього природного середовища, джерела негативного впливу на нього та заходи, що вживаються для поліпшення екологічної ситуації [9; 17].

Інспектори також здійснюють громадський контроль за використанням та охороною земель, використанням та охороною вод, охороною, захистом, використанням і відтворенням лісів, у сфері поводження з відходами та у сфері охорони атмосферного повітря [15; 16; 18].

Громадський контроль у сфері охорони, використання та відтворення водних біоресурсів здійснюють громадські інспектори рибоохорони, які призначаються центральним органом виконавчої влади у галузі рибного господарства України та його територіальними органами. Громадські інспектори рибоохорони мають право:

- спільно із працівниками органів рибоохорони брати участь у проведенні перевірок

дотримання вимог законодавства у сфері охорони, використання та відтворення водних біоресурсів рибодобувними підприємствами, установами й організаціями (незалежно від форм власності), громадянами, які здійснюють вилучення водних біоресурсів;

- разом із працівниками органів рибоохорони доставляти осіб, які порушують законодавство у сфері охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, якщо особа порушника не може бути встановлена на місці вчинення правопорушення;

- проводити у випадках, передбачених законом, фотографування, звукозапис, кіно- та відеозйомку як допоміжні засоби для попередження та розкриття порушень законодавства у сфері охорони, використання та відтворення водних біоресурсів;

- брати участь у підготовці для передачі до суду матеріалів про відшкодування шкоди, заподіяної внаслідок порушення законодавства у сфері охорони, використання та відтворення водних біоресурсів, і виступати як свідки;

- роз'яснювати громадянам вимоги законодавства у сфері охорони, використання та відтворення водних біоресурсів [19].

Громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів здійснюють громадські інспектори благоустрою населених пунктів. Вони мають право:

- брати участь у проведенні спільно із працівниками органів державного контролю рейдів і перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями та громадянами законодавства у сфері благоустрою населених пунктів;

- проводити перевірки, складати протоколи про порушення законодавства у сфері благоустрою населених пунктів і подавати їх органам державного контролю для притягнення винних до відповідальності;

- надавати допомогу органам державного контролю у сфері благоустрою населених пунктів у діяльності щодо запобігання порушенням законодавства про благоустрій населених пунктів.

Результати громадського контролю за станом благоустрою територій підлягають оприлюдненню на зборах мешканців відповідної території та розгляду органами місцевого самоврядування [20].

Ще однією формою участі громадян у сфері екологічної безпеки є здійснення екологічної експертизи. Об'єктами екологічної експертизи є проекти законодавчих та інших нормативно-

правових актів, документація з упровадження нових техніки, технологій, матеріалів, речовин, продукції, генетично модифікованих організмів, реалізація яких може призвести до порушення екологічних нормативів або негативно впливати на стан навколишнього природного середовища. Екологічній експертизі можуть підлягати екологічні ситуації, що склалися в окремих населених пунктах і регіонах, а також діючі об'єкти та комплекси, які мають значний негативний вплив на стан навколишнього природного середовища.

Суб'єктами екологічної експертизи є громадські організації екологічного спрямування або створювані ними спеціалізовані формування, окремі громадяни. З метою врахування громадської думки суб'єкти екологічної експертизи проводять публічні слухання або відкриті засідання. Участь громадськості в процесі екологічної експертизи може здійснюватися шляхом виступів у засобах масової інформації, подання письмових зауважень, пропозицій і рекомендацій, включення представників громадськості до складу експертних комісій, груп із проведення громадської екологічної експертизи.

Громадська екологічна експертиза може здійснюватися в будь-якій сфері діяльності, що потребує екологічного обґрунтування, за ініціативи громадських організацій або інших громадських формувань. Вона також може здійснюватися одночасно з державною екологічною експертизою шляхом створення на добровільних засадах тимчасових або постійних еколого-експертних колективів громадських організацій чи інших громадських формувань [21].

По-третє, громадськість бере участь в управлінні державними справами у сфері екологічної безпеки шляхом формування громадських рад при відповідних органах виконавчої влади, основними завданнями яких є сприяння реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами, здійснення громадського контролю за діяльністю органу, сприяння врахуванню органом громадської думки під час формування та реалізації державної політики [14]. Так, Громадська рада при Міністерстві екології та природних ресурсів України створена для сприяння участі громадськості, налагодження ефективної взаємодії з громадськістю, врахування громадської думки під час формування та/або реалізації державної політики у сферах, віднесених до компетенції міністерства. Її основними завданнями є:

- створення умов для реалізації громадянами конституційного права на участь в управлінні державними справами у сфері діяльності міністерства;

- здійснення громадського контролю;

- підготовка пропозицій до проектів нормативно-правових актів, розробником яких є міністерство [22].

Громадська рада при Державній екологічній інспекції України відповідно до покладених на неї завдань:

- готує та подає пропозиції щодо організації консультацій із громадськістю;

- подає інспекції обов'язкові для розгляду пропозиції щодо підготовки проектів нормативно-правових актів з питань формування та реалізації державної політики у відповідній сфері діяльності;

- проводить відповідно до законодавства громадську експертизу та громадську антикорупційну експертизу проектів нормативно-правових актів;

- здійснює громадський контроль за діяльністю Державної екологічної інспекції, врахуванням пропозицій і зауважень громадськості [23].

Проведене дослідження дозволяє нам сформулювати певні **висновки**:

1. Чинним законодавством України та міжнародно-правовими актами закріплено право інститутів громадського суспільства й окремих громадян брати участь у формуванні політики держави у сфері екологічної безпеки та охорони навколишнього природного середовища як необхідної її складової.

2. Громадяни здійснюють відповідні права як індивідуально, так і колективно. Як колективні суб'єкти громадяни для реалізації своїх екологічних прав можуть об'єднуватися у громадські природоохоронні організації та брати участь у роботі громадських рад при відповідних органах виконавчої влади, що реалізують державну політику у сфері забезпечення екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища.

3. Як у складі громадських організацій, так і індивідуально громадяни можуть: брати участь у громадських обговореннях проектів нормативних актів, державних і регіональних програм з питань екологічної безпеки й охорони навколишнього природного середовища, громадській екологічній експертизі; брати участь у розгляді місцевими радами та державними органами питань, пов'язаних із використанням і охороною природних ресурсів та їх впливом на стан державної та регіональної

екологічної безпеки; направляти до органів виконавчої влади звернення та пропозиції з питань реалізації політики держави в екологічній сфері; одержувати та розповсюджувати у встановленому порядку інформацію про стан екологічної безпеки; подавати до суду позови про відшкодування збитків, заподіяних державі та громадянам внаслідок порушення вимог екологічного законодавства.

4. Як індивідуальні суб'єкти громадяни здійснюють контроль за охороною, раціональним використанням і відтворенням природних ресурсів, станом атмосферного повітря, дотриманням правил поведінки з відходами, бе-

руть участь у проведенні перевірок додержання підприємствами, установами, організаціями всіх форм власності та громадянами вимог природоохоронного законодавства, норм екологічної безпеки. Такі заходи громадяни здійснюють, зокрема, як громадські інспектори з охорони довкілля, громадські інспектори з питань благоустрою, рибоохорони тощо.

Перспективними напрямами подальших наукових досліджень визначимо особливості адміністративної відповідальності за вчинення правопорушень у сфері охорони навколишнього природного середовища.

Список бібліографічних посилань

1. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Антонюк У. В. Діяльність органів місцевого самоврядування в Україні як гарантія екологічних прав // *Юриспруденція у формуванні правової держави та громадянського суспільства: зб. матеріалів Міжнар. юрид. наук.-практ. конф.: тези наук. доп. (6 жовт. 2016 р.) / Міжнар. юрид. наук.-практ. Інтернет-конф. «Актуальна юриспруденція»*. Київ: АртЕк, 2016. С. 106–108.
3. Іванков Р. Ш. Роль і місце громадськості в екологічному управлінні. *Державне управління: теорія та практика*. 2012. № 1. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12IRSHGEU.pdf> (дата звернення: 09.03.2017).
4. Каргашов Є. Г. Реалізація державних та громадських заходів у сфері забезпечення екологічної безпеки. *Інвестиції: практика та досвід*. 2016. № 10. С. 46–49.
5. Келемен М. І. Участь громадськості у проведенні екологічної експертизи. *Держава і право*. 2016. Вип. 71. С. 349–362.
6. Келемен М. І. Адміністративно-правове забезпечення участі громадськості у захисті екологічної безпеки. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2016. № 4. С. 118–121. URL: http://lsey.org.ua/4_2016/33.pdf (дата звернення 23.03.2017).
7. Наместник В. В. Громадські організації як суб'єкти формування і реалізації державної екологічної політики: дис. ... канд. наук з держ. упр.: 25.00.02. Київ, 2015. 200 с.
8. Настечко О. Д. Механізми залучення територіальної громади до вирішення екологічних проблем. *Державне будівництво*. 2008. № 1. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/DeBu_2008_1_63 (дата звернення: 09.03.2017).
9. Про охорону навколишнього природного середовища: закон України від 25.06.1991 № 1264-XII // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 08.03.2017).
10. Протокол про стратегічну екологічну оцінку до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті: від 21.05.2003, ратиф. Україною законом від 01.07.2015 № 562-VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_b99 (дата звернення: 23.03.2017).
11. Конвенція про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті: від 25.02.1991, ратиф. Україною законом від 19.03.1999 № 534-XIV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_272 (дата звернення: 23.03.2017).
12. Конвенція про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля (Орхуська Конвенція): від 25.06.1998, ратиф. Україною законом від 06.07.1999 № 832-XIV // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015 (дата звернення: 28.03.2017).
13. Про громадські об'єднання: закон України від 22.03.2012 № 4572-VI // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4572-17> (дата звернення: 28.03.2017).
14. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постанова Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-п> (дата звернення: 28.03.2017).
15. Водний кодекс України: закон України від 06.06.1995 № 213/95-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр> (дата звернення: 26.03.2017).

16. Лісовий кодекс України: закон України від 21.01.1994 № 3852-ХІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12> (дата звернення: 26.03.2017).
17. Про затвердження Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля: наказ М-ва екології та природ. ресурсів України від 27.02.2002 № 88 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0276-02> (дата звернення: 23.03.2017).
18. Земельний кодекс України: закон України від 25.10.2001 № 2768-ІІІ // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14> (дата звернення: 26.03.2017).
19. Про затвердження Положення про громадських інспекторів рибеохорони: наказ М-ва аграр. політики та продовольства України від 24.02.2012 № 83 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0401-12> (дата звернення: 23.03.2017).
20. Про затвердження Положення про громадський контроль у сфері благоустрою населених пунктів: наказ М-ва будівництва, архітектури та житлово-комунал. господарства України від 16.01.2007 № 7 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0220-07> (дата звернення: 26.03.2017).
21. Про екологічну експертизу: закон України від 09.02.1995 № 45/95-ВР // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/45/95-вр> (дата звернення: 23.03.2017).
22. Положення про Громадську раду при Міністерстві екології та природних ресурсів України: затв. наказом М-ва екології та природ. ресурсів України від 03.03.2017 № 110 // Міністерство екології та природних ресурсів України: офіц. веб-сайт. URL: http://www.menr.gov.ua/docs/public/rada/2017/nakaz_110.pdf (дата звернення: 29.03.2017).
23. Положення про громадську раду при Державній екологічній інспекції України: схвал. 14.04.2015 // Державна екологічна інспекція України: офіц. сайт. URL: <http://dei.gov.ua/images/положГР.doc> (дата звернення: 29.03.2017).

Надійшла до редколегії 03.04.2017

ЕМЕЦ Л. А. РОЛЬ И МЕСТО ИНСТИТУТОВ ГРАЖДАНСКОГО ОБЩЕСТВА В СФЕРЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ГОСУДАРСТВА

Исследована нормативно-правовая основа участия институтов гражданского общества в сфере обеспечения экологической безопасности и охраны окружающей природной среды. Проанализированы основные формы участия природоохранных общественных организаций и отдельных граждан в реализации государственной политики в сфере обеспечения экологической безопасности государства.

Ключевые слова: экологическая безопасность, охрана окружающей природной среды, гражданское общество, объединения граждан.

YEMETS L. O. THE ROLE AND PLACE OF CIVIL SOCIETY INSTITUTIONS IN THE SPHERE OF ENSURING THE COUNTRY'S ENVIRONMENTAL SECURITY

It has been emphasized that the modern development of civil society and the activation of social movements in all spheres of public life require a rethinking of many forms and methods of participation of citizens in the management of public affairs. The scope of environmental safety and environmental protection is not an exception. It has been argued that citizens both individually and collectively, have the right to participate in the management of public affairs in the field of environmental safety, as well as to meet their own environmental needs and to protect environmental rights in any way not prohibited by law. It has been noted that the current legislation of Ukraine and international and legal acts consolidate the right of civil society institutions and individuals to participate in shaping state policy in the field of environmental safety and environmental protection as its necessary component.

The normative and legal basis for the participation of civil society institutions in the field of environmental safety and environmental protection has been researched. The main types of such participation have been considered. Some directions of participation of citizens and their associations in the implementation of state policy in the field of environmental safety and environmental protection have been characterized. The main forms of participation of environmental NGOs and individual citizens in the implementation of state policy in the field of ensuring environmental safety of the state have been analyzed. The peculiarities of carrying out ecological examinations have been clarified.

Keywords: ecological safety, environmental protection, civil society, associations of citizens.